

BULLYING – DOGAĐA SE I MENI

Prikaz suradnje

SOS-DJEČJEG SELA HRVATSKA I KAZALIŠTA MALA SCENA

kroz projekt

“KRAVA RUŽICA – EDUKACIJA KROZ KAZALIŠNU PREDSTAVU”

Udruga SOS–Dječje selo Hrvatska, jedna od vodećih nevladinih organizacija u području zagovaranja, promicanja i zaštite prava djece, i kazalište Mala scena, vodeće hrvatsko kazalište za djecu i mlade, započeli su početkom 2009. godine suradnju u zajedničkom projektu “Bullying – događa se i meni (“Krava Ružica – edukacija javnosti o međuvršnjačkom nasilju kroz kazališnu predstavu)”. Nit poveznica za uspostavljanje suradnje je činjenica da obje organizacije u svojoj misiji definiraju društvenu odgovornost prema zajednici u kojoj djeluju, te promiču i progovaraju o društveno važnim temama za djecu, mlade i njihove roditelje. Orijentirane su prema istom cilju – podizanju razine društvene osjetljivosti za prava djece i mladih te senzibilizaciji javnosti za problem nasilja među djecom. Osnovna ideja projekta temelji se na želji da se kroz partnerstvo nevladine organizacije i kazališta, na do sada nov, drugačiji i inovativniji način ukaže na problem međuvršnjačkog nasilja u našem društvu i time djeluje na njegovu ranu prevenciju. Kroz vrlo ugodnu i obostrano kreativnu suradnju oba partnera definirane su uloge, tijekom realizacije i osmišljene su aktivnosti projekta. Kao polazna osnova svih aktivnosti bila je predstava „Krava Ružica“- duhovita poetska priča za djecu mlađeg uzrasta koja istražuje pitanja tolerancije i različitosti. Autor teksta Andri Beyeler dobitnik je nagrade *Braća Grimm 2005.*, koja promovira izvrsnost u dramskom stvaralaštvu za djecu. Premijera predstave održana je 7. rujna 2009., a popraćena je izdavanjem programske knjižice u kojoj je objavljen tekst o bullyingu pod naslovom „Bullying – događa se i meni“. Edukativni sadržaj teksta namijenjen je svim gledateljima predstave, a cilj mu je približiti i pojasniti širem društvenom sloju problem međuvršnjačkog nasilja. Za potrebe projekta napravljen je i vodič o bullyingu s pitanjima za djecu kojima se pozivaju da

zajedno sa svojim roditeljima i/ili odgajateljima promisle o temi nasilja među djecom i uključe se u nagradnu igru. Tijekom cijele sezone igranja predstave gledatelji, mali i veliki, imaju mogućnost dati svoje mišljenje o predstavi, ali i kako oni doživljavaju problem nasilja među djecom putem posebno osmišljenog upitnika koji se nalazi na web stranicama kazališta. Namjera je dobiti, ne samo uvid u zanimljivost i korisnost predstave, već i steći uvid u stavove i promišljanja djece i odraslih o problemu nasilja u našem društvu. S ciljem što veće popularizacije svi tekstovi na temu bullyinga koji su izrađeni za potrebe projekta stavljeni su na web stranice kazališta i Udruge SOS-Dječjeg sela Hrvatska.

Nakon premijere predstave i izrade edukativnih materijala, sljedeći veliki i značajan korak bio je organizacija stručnog skupa o bullyingu. Naime, u godini u kojoj se obilježava dvadeset godina **Konvencije dječjih prava**, šezdeset godina **SOS – Kinderdorf International-a** i dvadeset godina **kazališta Mala scena, SOS-Dječje selo Hrvatska i Mala scena** odlučili su organizirati stručni skup „Bullying - događa se i meni“ te na taj način ukazati na problem dječjeg međuvršnjačkog nasilja, kao i naglasiti što se može učiniti na planu prevencije tog problema.

Stručni skup je održan dana 6. listopada 2009. u prostorima kazališta Mala scena, a započeo je izvedbom predstave „Krava Ružica“, koja na umjetnički način prikazuje problem nasilja.

Možemo li živjeti bez nasilja? Kako spriječiti međuvršnjačko nasilje i njegove posljedice? Činimo li dovoljno da djecu poštedimo odrastanja u strahu?

Ova su pitanja bila temelj i glavni sadržaj stručnog skupa organiziranog s ciljem edukacije javnosti i ohrabivanja djece i mladih, ali i cjelokupne javnosti da progovori o nasilju. Okupili smo stručnjake koji se bave ovom problematikom kroz različita područja rada kako bi kroz različite, multidisciplinarnе pristupe progovorili o ovoj temi i prenijeli svoja znanja na prisutne pedagoge iz vrtića i škola, kao i novinare koji su izvijestili javnost o stručnom skupu. Stručnjaci koji su svojim prezentacijama, diskusijama te radnim i profesionalnim iskustvom pridonijeli osvještavanju problema bullyinga i podizanju razine znanja o međuvršnjačkom nasilju u Hrvatskoj došli su iz SOS-Dječjih sela u Lekeniku i Ladimirevcima, zatim iz Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ureda pravobraniteljice za djecu, Gradskog ureda za obrazovanje, kulturu i šport, Centra za socijalnu skrb, UNICEF-a, Poliklinike za zaštitu djece grada Zagreba, Obiteljskog centra grada Zagreba i udruge Igra. Uz izlagače, na skupu je sudjelovalo više od 50 pedagoga, psihologa,

odgajatelja i drugih stručnjaka koji rade s djecom i mladima u vrtićima, školama i službama socijalne skrbi, nekolicina djece, te novinari.

Cijeli skup je ispred organizatora pozdravila nacionalna direktorica SOS-Dječjeg sela Hrvatska, gđa Višnja Tuškan-Krupić, te direktorica kazališta Mala scena, gđa Vitomira Lončar.

Stručni skup je vodila gđa Gordana Daniel, pedagoška savjetnica SOS-Dječjeg sela Hrvatska.

Tijekom skupa imali smo prilike čuti niz zanimljivih stručnih izlaganja, a izdvajamo nekoliko tema: „Bullying – događa se i meni“; „Posljedice međuvršnjačkog nasilja“; „Zaštita djece od vršnjačkog nasilja“; „Programi prevencije nasilja“; „Nasilje među vršnjacima preko interneta (eng. *cyberbullying*)“ i dr.

Kroz prezentacije i diskusije na skupu se govorilo o uzrocima i akterima nasilja, kako prepoznati i što činiti za dijete žrtvu i dijete nasilnika, koje su moguće posljedice bullyinga, a čuli smo i prijedloge što je potrebno učiniti da bi se ono spriječilo.

Svoja su iskustva izložili i stručnjaci SOS-Dječjih sela Lekenik i Ladimirevci koji već dugi niz godina posvećeno i predano rade s djecom. Tako je psihologinja Jasna Špoljarić iz SOS-Dječjeg sela Lekenik, naglasila slijedeće: "**Nasilje počinje već u dobi od četiri godine kada se tjelesno snažnija i fizički spretnija djeca sklona manipulaciji i dominaciji okomljuju na povučeniju djecu nižeg samopouzdanja, nesklonu tome da na nasilje uzvrate nasiljem.**"

Pažnju prisutnih naročito su privukle istaknute značajke bullyinga kao pojave:

- Međuvršnjačko nasilje se najčešće događa kod djece između 4. i 8. razreda osnovnoškolskog uzrasta
- **Istraživanja pokazuju kako u Hrvatskoj svako četvrto dijete doživljava barem jedan od oblika nasilja u školi gotovo svakodnevno**
- Nasilnici su sve mlađi, a nerijetko su to djevojčice koje su uglavnom verbalno agresivne
- Nasilje najviše čine djeca iz istog razreda
- Zabrinjava što je dob nasilnika sve niža, što je sve više grupnog nasilja
- **Odrasli često ne prijavljuju nasilje te svako deseto dijete šuti o tome da je bilo izloženo nasilju**

Poslije višesatnog druženja, razmjene spoznaja, iskustava, promišljanja i prijedloga svih okupljenih skup je završio sa sljedećim zaključcima:

- **U prevenciji i daljnjem suzbijanju nasilja primarna je uloga roditelja i obitelji, ali i svih nas odraslih pred kojima leži odgovornost da zajedničkim, odlučnim i jasnim stavom neprihvatanja nasilja i pravovremenom reakcijom dosljedno pokazujemo i učimo djecu da se ono ne dozvoljava niti tolerira.**
- **Bullying se tiče svih nas i može se dogoditi svima nama te je stoga bitno da na njega uvijek reagiramo „nultom“ tolerancijom jer za nasilje nikada nema opravdanja.**
- **Nasilje među djecom i mladima dugogodišnji je i sveprisutan problem našeg društva koji dolazi u središte pozornosti tek povodom tragičnih događaja. Usprkos tome, ohrabruje činjenica da postoje i da se sve više šire aktivnosti državnih i nevladinih organizacija i ustanova kojima je cilj prevencija i suzbijanje pojave nasilja među djecom i mladima.**
- **Ovim skupom otvorili smo prostor za još jedan, nadamo se dublji pogled u problem nasilja među djecom i mladima.**
- **Jedino se zajedničkim, umreženim i jasnim stavovima i naporima može učiniti puno ako smo svjesni vlastite odgovornosti i spremnosti na suradnju.**

I na kraju, nakon svih izlaganja i diskusije ostala su pitanja: Činimo li i znamo li dovoljno? Možemo li zajedno učiniti više?

Kraj skupa obilježila je zajednička poruka:

Možemo učiniti mnogo ako smo svjesni vlastite odgovornosti i spremnosti na suradnju !

Stručni skup prošao je s više nego pozitivnim reakcijama i povratnim informacijama od strane svih učesnika koji su izrazili želju za nastavkom projekta te su pitali kada, gdje i na koju temu će se održati slijedeći skup.

Ponosni smo i na medijsku promociju stručnog skupa, a time i uloge i značaja preventivnog rada SOS-Dječjeg sela Hrvatska. Izdvajamo samo neke novinske naslove i osvrte:

„Bullying -događa se i meni“ - objavljeno 13.10.2009.

„ Možemo li živjeti bez nasilja? Kako spriječiti međuvršnjačko nasilje i njihove posljedice? Činimo li dovoljno da djecu poštedimo odrastanja u strahu? Okupljeni stručnjaci su ponudili odgovore na ova pitanja, kroz prezentacije i prostor u kojem su sudionici skupa postavljali pitanja i komentirali, otvorio se prostor za daljnje propitivanje međuvršnjačkog nasilja.“

“Pobjeda nad goropadnošću” - objavljeno 20.09.2009., Glas koncila

S dvije glumice i uz prilično asketsku scenografiju, predstavi za djecu "Krava Ružica" uspjelo je ne samo prenijeti mališanima poruku o prihvaćanju drugoga onakvim kakav jest, odnosno o zajedljivosti i goropadnosti (ili, rečeno suvremenim jezikom, o "bullyingu) kao o ljudskim manama, nego i u dobroj mjeri posredovati globalističku interakciju izneđu malih sela i širokog svijeta kao velikog sela.

“Duhovito o toleranciji” - objavljeno 12.09.2009.

U simpatičnoj, šaljivoj i vrlo dopadljivoj priči o "Kravi Ružici" prate se događanja na seoskom imanju na kojem zločesta krava neprekidno verbalno zlostavlja ostale životinje - psa, kokoš, svinju, što ih sve dovodi u očaj.

“Od nasilja strahuju i u školi, no ipak šute” - objavljeno 07.10.2009.

“Održan stručni skup o međuvršnjačkom nasilju.”

Prema, u projektu planiranim aktivnostima, putem pismenog upitnika provodi se evaluacija predstave i prikupljaju se stavovi o društvenoj opravdanosti problematiziranja teme bullyinga. Dosadašnja evaluacija dala je sljedeće rezultate:

- 80% ispitanika izražava da im se **predstava** svidjela iznad očekivanja
- ispitanicima se sviđa „... maštovita scenografija, izvrsna gluma, završetak koji ostavlja vlastito prihvaćanje, vrlo je bliska djeci, sadržaj predstave (izvedba i poruka), originalnost, brzina izmjene, način na koji je tema „ispričana“, vizualna prezentacija teme koja je složena,..“
- 95% ispitanika je na pitanje kako su doživjeli predstavu odgovorilo da je predstava **POUČNA I ODGOJNA**, a 5% je doživjelo predstavu kao kombinaciju umjetničkog događaja i poučnog i odgojnog sadržaja
- Djeca predstavu doživljavaju vrlo interesantnom, a odrasli je procjenjuju vrlo korisnom, zanimljivom, primjerenom, razumljivom djeci i poučnom

- Ispitanici navode da je **tema bullyinga** sveprisutna, pojava je koje je uvijek bilo, poprima nove oblike, ali izvori uvijek ostaju isti. Na žalost mnogi su nedovoljno zainteresirani za taj problem. Predlažu biološke obitelji educirati s ciljem prevencije nasilja svih oblika jer djeca uče promatranjem, a odrasli im često služe kao obrasci lošeg ponašanja...“.
- Svi ispitanici smatraju da **temi nasilja među djecom/bullying treba pridavati značaj i da postoji potreba daljnje senzibilizacije zajednice.**
- Roditelji i odgajateji su predstavu „Krava Ružica“ procijenili korisnom i direktnom pomoći u odgoju, bilo kao temelj za diskusiju ili učenje o vrijednostima. Nadalje, izražavaju da je kroz kreativan način komuniciranja moguće kvalitetno senzibilizirati djecu za fenomenologiju bullyinga.

Za kraj navodimo neke komentare ispitanika :

Super! Trebalo bi biti više ovakvih susreta i suradnje.

... Hvale vrijedan projekt; jako je dobro što se konkretan znanstveni program (bullying) povezuje sa umjetničkim izričajem.

... ugodno sam iznenađena; predstavu treba ponuditi što većem auditoriju djece i roditelja.

... kazalište je proširilo i svoj i naš vidokrug uključivši se aktivno u najosjetljivije ljudsko područje – područje odrastanja!

Zadovoljni i sretni s dosadašnjom suradnjom, kao i postignutim rezultatima SOS-Dječje selo Hrvatska i Mala scena nastavljaju daljnji zajednički angažman i realizaciju planiranih aktivnosti.

scena iz predstave *Krava Ružica*

sudionici stručnog skupa *Bullying – događa se i meni*

Vitomira Lončar pozdravlja sudionike skupa

voditeljica skupa Gordana Daniel, SOS-Dječje selo Hrvatska